

נקודות החולשה והפגיעות של איראן והדרכים לעצירת תכנית הגרעין האיראנית

תא"ל מיל. יוסי קופרוסר

המשטר האסלאמי הקיצוני באיראן דבק זה שנים במדיניות מתריסה כלפי העולם המערבי, ובראשו ארה"ב. גם אם לאורך תקופות ממושכות הוא הקפיד להצניע את המרכיבים הבעייתיים של פעילותו, כאשר נראה היה שבשל אילוצים חיצוניים ופנימיים הוא נאלץ לתת עדיפות לשיקולים לאומיים, לא פחתה מחויבות הגורמים הקיצוניים בקרבו לקידום יעדי המהפכה האסלאמית והם התמידו בתמיכתם בטרור, בחתירתם להפוך את איראן למעצמה אזורית, בקידום ההצטיידות של איראן בנשק אסטרטגי ובמאמציהם לערער את יציבות המשטרים הפרגמטיים באזור. השניות, שאפיינה לאורך שנות נשיאותו של חאתמי את הדרך בה נתפסה איראן ע"י המערב, הקלה עליה לקדם את מדיניותה בלא שתהיה חשופה ללחצים של ממש, אך גם בתקופות אחרות הסנקציות שננקטו כדי לשכנעה לשנות את מדיניותה היו בעלות משמעות מזערית, מה גם שהן מומשו בפועל כמעט אך ורק בידי ארה"ב.

לאור זאת, ונוכח הרפיסות המאפיינת את גישת המערב מול כל איום על ערכיו ומכלול האינטרסים שלו יחד עם היכולות המרשימות של איראן בניהול משא ומתן ובהונאת המערב והולכתו שולל, התקבעה מציאות לפיה יהיו מעלליה של איראן חמורים ככל שיהיו, לעולם תמנע הקהילה הבינ"ל מלאמץ סנקציות חמורות מספיק כדי להרתיע את טהראן מלדבוק במדיניותה המתריסה. זאת על אף שהאיראנים מאיימים מפורשות לשנות את הסדר העולמי, ולמרות שהעולם כולו מסכים כי הם צועדים בנחישות לקראת הצטיידות בנשק גרעיני, קוראים להשמדתה של מדינת ישראל תוך הפרת החוק הבינ"ל, מכחישים את השואה, ומגבירים את תמיכתם בארגוני הטרור הפלסטינים, ב"חזבאללה" ובגורמים השיעיים הקיצוניים בעיראק. התגובות לתהליך ההתקדמות של איראן לרכישת יכולת להעשיר אורניום הן אולי הדוגמה הטובה ביותר לרפיסות הגישה המערבית כלפי טהראן. שוב ושוב הוזהרה איראן מפני חצית קוים אדומים, דוגמת המרת אורניום או תחילת מחקר ופיתוח לצורך העשרת אורניום בצנטריפוגות, ושוב ושוב התעלמה מהאזהרות ולא נענשה באופן שחייב אותה לשקול ברצינות את המשך דרכה.

אין תימה שעל רקע זה מניחה איראן שגם בעתיד תמנע המערכת הבינ"ל, ובכלל זה ארה"ב, מפעולה של ממש נגדה. האיראנים מבינים היטב, כי סנקציות אפקטיביות מחייבות הסכמה בינ"ל רחבה והסיכוי להשיג הסכמה כזו מצד רוסיה, סין אירופה והמדינות הבלתי מזדהות הוא קלוש,

משום שגם הן מעוניינות בשינוי הסדר העולמי ובהצרת צעדיה של ארה"ב, בעיקר תחת ממשל בוש. גם אם רוסיה וסין רואות בהקשר האיראני רק כלי לניגוחה והחלשתה של וושינגטון ואינן שותפות לשאיפתה של איראן להפוך למעצמה, הרי שהן אינן רואות באותה מידה של דאגה כמו האמריקנים, או אפילו האירופים, את המשמעות של הצטיידות איראנית בנשק גרעיני והן גם יותר ספקניות באשר למשך הזמן שאיראן זקוקה לו כדי להגיע אל היעד הנכסף. יתר על כן, ברור לאיראנים כי במציאות שנוצרה בעקבות ההסתבכות האמריקנית בעיראק ונוכח חוסר יכולתה של ישראל להכריע את "חזבאללה" במלחמת לבנון השניה, יתקשו ארה"ב וישראל לגייס תמיכה פוליטית מבית ומצד המערכת הבינ"ל להחרפה משמעותית של הלחצים על איראן ולא כל שכן לפעולה צבאית נגדה.

המשמעות של הערכת מצב איראנית זו היא שטהראן איננה רואה צורך, למרות הסנקציות עליהן החליטה מועצת הביטחון, לעצור את הפרויקט הגרעיני או לשנות במשהו את מדיניותה בשורת הנושאים האחרים שלגביהם היא חלוקה עם המערכת הבינ"ל, כולל תמיכתה בטרור והפגיעה בזכויות האדם. עם זאת, האיראנים אינם נתפסים לשאננות. הם מכירים בכך שאחד הגורמים להססנות הבינ"ל הוא החשש מהשלכות התגובה הצפויה מצד איראן על היציבות האזורית והבינ"ל ועל מחירי הנפט וההנחה שתקיפה צבאית תתקשה להשיג את התוצאות המקווות. לפיכך הם ממשיכים להתעצם ולהצטייד בנשק אסטרטגי ובאמצעי הגנה אווירית מתקדמים שמספקת להם רוסיה, ואשר מיועדים למזער את היעילות של תקיפה אווירית או תקיפה בטילים נגד יעדים חיוניים באיראן, מזהירים כי תגובתם לכל ניסיון לדחוק אותם לפינה תהיה "איומה ונוראה", בתקוה שבדרך זו יוכלו לשפר את מימד ההרתעה שלהם מול המערכת הבינ"ל ומנסים לשכנע כי המתקנים התת-קרקעיים שהקימו כדי להגן על מפעל ההעשרה יהפכו את משימת הפגיעה בתכנית הגרעין של איראן לבלתי ניתנת למימוש.

אבל האם באמת איראן חסינה בפני כל ניסיון לכפות עליה לפעול בניגוד לרצונה, האם כאשר ידגדגו אותה היא לא תצחק, כאשר יצטוו אותה היא לא תחוש כאב וכאשר יאיימו עליה היא לא תירתע. ההיסטוריה של השנים האחרונות מלמדת אותנו כי גם לאיראן יש נקודות תורפה שפגיעה בהן עשויה לגרום לה להגיב באופן המתאים לרציונל מערבי, קרי לנסות למזער את תוחלת הנוק שתיגרם לה. כך, כאשר השלישייה האירופית העלתה את התביעה להקפאת הפעילות האיראנית בתחום הגרעין ב-2003 החליטה איראן להיענות לדרישה זו ואלמלא רוקנו האירופים על פי דרישת

איראן חלקים אופרטיביים משמעותיים מהטיוטה המקורית של תנאיהם לכניסה ל-מו"מ עם איראן, יתכן שאיראן היתה מקבלת על עצמה גם תנאים חמורים יותר. מכל מקום, במשך כמעט שנתיים האטו האיראנים בעל כרחם את פיתוח תכנית הגרעין שלהם. גם פרשת מעצר המלחים הבריטיים במרס-אפריל 2007 הסתיימה להפתעת רבים בשחרורם המהיר וללא תנאי, תוך שטהראן מקפלת בזריזות את כל הדגלים בהם נופפה בגאון בתחילת הפרשה.

מהו המכנה המשותף לשני מקרים אלה? החשש האיראני שמא התעקשות ודבקות בעמדות הפתיחה הנוקשות יובילו לענישה חריפה העלולה לכלול גם פעולה צבאית נגדה. עד 2004, ובמיוחד בעקבות ההשתלטות האמריקנית על עיראק, התייחסו האיראנים ברצינות לאפשרות שכשולן המו"מ עם האירופאים יוביל לקבלת החלטה במועצת הביטחון שתספק לגיטימציה לפעולה אמריקנית נגד התשתית הגרעינית האיראנית, שבאותה עת היתה הרבה יותר פגיעה מכפי שהיא כיום. האירופים גם לא בחלו בשימוש די מפורש באיום זה, שנראה אז אמין ואימתני, כמנוף עיקרי לשכנוע האיראנים להקפיא את פעילותם. משעה שהדימוי האמריקני נפגע בעקבות ההסתבכות בעיראק, שהאיראנים עצמם תרמו לה לא מעט, הירשו האיראנים לעצמם להקל ראש באיום האמריקני ולחדש במלוא המרץ את קידום תכנית הגרעין. גם בפרשת המלחים השבויים – שמימדיה היו כמובן מוגבלים בהרבה - איומיה של בריטניה, שהתפרשו כמבטאים נכונות לעשות שימוש גם בכוח צבאי כדי להביא לשחרור החטופים הם ששכנעו את איראן לוותר באופן די מביש על תביעותיה (הגם שכמה פרשנים המייחסים גאונות לכל מהלך איראני ראו בו תחכום והישג של אחמדי נג'אד).

מכנה משותף זה ודאי שלא נעלם מעיני אותם גורמים במערב המנסים להביא לבלימת תכנית הגרעין האיראנית, ואף על פי כן, הלקח שהם מציעים ללמוד ממנו איננו כי קיים צורך ליצור אצל האיראנים חשש מפעולה צבאית, אלא שככלל ניתן להשפיע על איראן לשנות את מדיניותה, ולפיכך מיפוי נכון של נקודות התורפה האיראניות ובעקבות זאת מיקוד לחצים לעבר נקודות אלה עשוי להוביל ליצירת אילוצים חמורים יותר על מקבלי ההחלטות באיראן, להגביר את חששם מערעור יציבותו של המשטר ובסופו של דבר לשכנעם כי עדיף לוותר על תכנית הגרעין. אף שברור, כי לקח זה נובע במידה רבה מחוסר הרצון של כל הגורמים להזדקק לאופציה הצבאית, הרי שמן הראוי לבחון לעומק הנחה זו, כדי להבין אם יש לה על מה לסמוך ומהם התנאים הדרושים להצלחת הנסיון ללחוץ על איראן להפסיק את חתירתה להשגת נשק גרעיני. מסמך זה יבחן את

נקודות התורפה האלה ואת היחס בין אפשרויות הפעולה השונות שתכליתן עצירת תכנית הגרעין של איראן ובלמת מאמציה להפיץ את האידיאולוגיה הקיצונית שלה ולפגוע ביציבות ב-מזה"ת ובביטחונה של מדינת ישראל, בדרך לשינוי הסדר העולמי.

לפני שנפתח בניתוח החולשות האיראניות, עלינו להבין את ההקשרים התרבותיים, האידיאולוגיים והפוליטיים הרחבים יותר של ניתוח זה. באיראן שולט מאז 79' משטר מהפכני אסלאמי, שמעצם טבעו המהפכני הוא רואה את עצמו כבעל שליחות נצחית של השלטת האיסלאם על העולם כולו באמצעות ייצוא האידיאולוגיה המהפכנית וביסוס מעמדו כמקור לחיקוי, ממש כפי שהמנהיג הדתי הוא מקור לחיקוי ("מרג'ע תקליד") שיש לחקותו וללכת בדרכיו ("ולאית פקיה") ברמה האישית, ולפיכך הוא מחויב לשינוי המציאות בה הוא פועל. יציבות אזורית היא מציאות בלתי קבילה מבחינתו, משום שהיא עומדת בסתירה לתפיסת העולם המהפכנית שלו. מעצם הגדרתו העצמית הוא מחויב ליצירת טורבולנטיות שבסופו של דבר תאפשר לו לקדם את יעדיו. החרדה של מקדשי היציבות האזורית באזור ובעולם מפני איומים על יציבות זו תורמת לתחושת הביטחון העצמי והעוצמה של איראן. השלמה עם ויתור על תכנית הגרעין הינה לפיכך עניין כמעט קיומי עבור המשטר האיראני, שכן משמעותה היא השלמה עם הסדר העולמי הקיים וויתור על היומרה להפוך למעצמה אזורית ולא כל שכן למעצמה עולמית. לא די בכך שללא נשק גרעיני תפחת יכולתה של איראן להקרין עוצמה והשפעה כלפי חוץ, אלא שוויתור על התכנית עלול להציג את איראן כפגיעה וכנועה ולהחליש את מעמדה האזורי והביני"ל. ברור שאיראן יכולה להרשות לעצמה לתמרן טקטית ובמסגרת זאת להסכים במקרה הצורך להאטה זמנית בקצב ההתקדמות כדי לקנות זמן ולהחליש התנגדויות, אך באיראן של היום תפסה הסוגיה הגרעינית את מקומו של הלהט המהפכני של ראשית ימי המהפכה, כך שויתור מלא על התכנית הוא בלתי מתקבל על הדעת.

שנית, תפיסת העולם האסלאמית הקיצונית מעלה על נס את הסבל וההקרבה כערכים עליונים בעולם הזה, שהדבקות בהם חיונית להשגת הניצחון על אויבי האסלאם, שתרבותם מתמצית, על פי ראיית האסלאם הקיצוני, ברדיפה סתמית ונבובה אחר אושר נהנתני. אפילו ח'אתמי דבק בהשקפה זו ועל אחת כמה וכמה אחמדי נג'אד, שניסה להסביר לנשיא בוש במכתבו המפורסם את הפער התרבותי הזה. הסבל וההקרבה מבטיחים הישגים לא רק בעולם הזה, אלא מזכים את המאמין גם בפרס הגדול באמת: כניסה מובטחת לגן העדן בתוספת הטבות ייחודיות ניכרות.

התקפלות בפני איומים בסבל, המחייבים הקרבה, איננה מתקבלת על הדעת מבחינת מי שמתבונן על העולם דרך משקפים שכאלה. לא רק שאין לכך הצדקה, אלא שמדובר בקריסה כללית של מערכת הערכים עליה מבוסס המשטר. מובן מאליו לכן שהתשובה האיראנית לאיומים אלה היא הנפנוף באיום הנגדי, קרי גיוס גדודי המתאבדים, הערוכים ודרוכים למלא את משימתם אם יידרשו לכך. הדרך בה לחמו האיראנים נגד עיראק מלמדת כי אין מדובר בדיבורים בעלמא. גם כאן ראוי כמובן לשים סייגים. המלל הרהבתני איננו מתורגם לשפת המעשה באורח מייד, אלא רק כשהתנאים מצדיקים זאת, אבל כאשר משתמשים באיום זה ברור שמדובר בסוגיה רבת חשיבות ולמעשה בסוגיה קיומית בראיית המשטר.

שלישית צריך להבין שקהל היעד המייד של המשטר בכל עת הוא הציבור האיראני עצמו ושהשאלה המרכזית עמה הוא מתמודד כל העת היא הבטחת שרידותו ויציבותו כמשטר מהפכני אסלאמי באיראן. ויתור על תכנית הגרעין הוא בבחינת פשיטת רגל פוליטית מבית. תמרונים טקטיים יכולים להתקבל בהבנה רבה, מתוך הכרה בקשיים ובחולשות אותן אפרט בהמשך, אך ויתור על התכנית משמעו הודאה באובדן הדרך ובכך שהמשטר טעה טעויות נוראיות במדיניותו עד כה, והוא עלול להמריץ את מבקרי המשטר ומתנגדיו להעז ולאיים על המשכיות קיומה של הרפובליקה האסלאמית של איראן במתכונת בה היא קיימת מזה כמעט שלושה עשורים. בראיה אזורית ויתור כזה עלול להוביל להחלשה סוחפת של המחנה האסלאמי הקיצוני כולו, הנשען במידה רבה על המהפכה האיראנית או למצער להתחזקות של גורמים רדיקליים אחרים, דוגמת "אלקאעדה", כמובילי המחנה הקיצוני על חשבונה של איראן. ברור שהמשטר לא יכול להרשות לעצמו התממשות של תרחישים כאלה.

בה בעת ברור שהמשטר מודע לכך שעצם שרידותו ויכולתו לכלכל את 70 מיליוני האיראנים, תלוי בקיומו של קשר סביר עם העולם שמחוץ לאיראן. איראן איננה מתכוונת ואיננה יכולה להרשות לעצמה להיות מנוודה כלכלית ומדינית ע"י המערכת הבינ"ל, או אף ע"י סביבתה הקרובה. הנחה זו עומדת בבסיס מדיניות הסנקציות הכלכליות שלאורה פועלת לאחרונה המערכת הבינ"ל. השאלה היא האם יש סיכוי שהתלות בקשרים הכלכליים, הביטחוניים, המדעיים והמדיניים עם העולם תגבר על השיקולים האידיאולוגיים והפוליטיים שהוצגו קודם לכן ויהיה די בפגיעה בקשרים אלה כדי לשכנע את איראן לוותר על תכניתה הגרעינית.

ובכן, מהם מרכיבי הפגיעות של איראן ומה משמעותם באשר לסיכוי להביא לעצירת תכנית הגרעין האיראנית? התחום הבולט לכאורה הוא התחום הכלכלי. איראן היא מדינה שהכנסותיה נובעות כמעט לחלוטין מייצוא נפט גולמי. התלות ביבוא של חומרי גלם שאינם נפט גולמי, של מוצרי ביניים ושל מוצרי צריכה היא משמעותית ביותר. זאת למרות שאחוז המועסקים במשק הנפט הוא נמוך מאד ועיקר התעסוקה היא בתחומי החקלאות, התעשייה והשירותים. החברה האיראנית חיה ברמת הכנסה לנפש נמוכה והמשק האיראני סובל מקשיים כלכליים ומרמת צמיחה נמוכה, שאף ירדה לאחרונה לכ-3 אחוזים בשנה, למרות העליה במחירי הנפט לייצוא. עם זאת, מדובר בחברה צרכנית מובהקת, בעיקר ככל שנוגע הדבר למעמד הבינוני בערים, המנסה להידמות מבחינת רמת חיים של הפרט לחברות המתקדמות בעולם, וכתוצאה מכך קיימים לחצי ביקוש שאי מתן מענה להם עלול לגרום לאינפלציה מהירה או ליצירת אי שקט חברתי על רקע כלכלי.

התלות בסחר עם העולם היא כה משמעותית (היבוא האיראני הסתכם ב-2005 בכ-43 מיליארד דולר), עד כי בפועל ניתן לגרום לאיראן נזק עצום ע"י פגיעה ביכולתה לייצא נפט או ע"י מניעת אספקה של מוצרי ביניים דוגמת תזקיקי דלק, משום שכ-40 אחוזים מצריכת מוצרי הדלק מקורה בייבוא. כך גם לגבי שורה ארוכה של מוצרים נוספים כגון מזון שכ-50 אחוזים ממנו מיובאים, מכונות לתעשייה ומוצרי צריכה אלקטרוניים, שאי אספקתם לאיראן תשתק את פעילותה הכלכלית.

תחום נוסף בו קיימת תלות רבה מאד של המשק האיראני בקשרים עם העולם הוא תחום השרותים הפיננסיים. כדי לקיים את מערכת הקשרים הכלכליים הבינ"ל, וכדי שההון שהיא צוברת באמצעות ההכנסות מייצוא נפט יושקעו באופן מיטבי, על איראן לנהל פעילות פיננסית ענפה בחו"ל. זו מתבצעת בעיקר ע"י הבנקים האיראניים הגדולים, ובראשם הבנק המרכזי, הבנק הלאומי ("בנק מלי") ובנק היצוא (צאדראת) ובפיקדונות בבנקים גדולים בעולם. הפגיעות האיראנית בתחום זה נחשפה כבר סביב פרשת ההשתלטות על השגרירות האמריקנית בטהראן, כאשר כספים איראניים הוחרמו והושמו בחשבון שלא היה נתון לשליטת המשטר האיראני (escrow account). יתרות המט"ח של איראן נאמדו כיום בלמעלה מ-60 מיליארד דולרים והן מוחזקות בעיקר בבנקים מערביים. שרות פיננסי נוסף בו קיימת תלות רבה של איראן במשק העולמי הוא תחום הביטוח. ככל שמאמירות הפרמיות הנגבות על ביטוח המסחר עם איראן ועל

ביטוח נכסים איראניים, כך גובר הלחץ על המשק האיראני. איסור על ביטוח השקעות באיראן עשוי לגרום נזק משמעותי לאיראן.

ההזדקקות לטכנולוגיה מן החוץ היא מרכיב חשוב בתלות הכלכלית של איראן במערכת הבינ"ל. איראן מתפארת אמנם בהישגיה הטכנולוגיים ובמדעניה שהצליחו לייצר אמצעי לחימה מתקדמים יחסית ולחצות ספים טכנולוגיים בתחום הגרעין, אולם בפועל הישגים אלה לא היו מתאפשרים ללא סיוע חיצוני משמעותי. הסיוע הרוסי הסיני והצפון קוריאני היו הכרחיים לצורך ייצור הטילים מהסוגים השונים ולצורך פריצות הדרך בתחום הגרעין, שם נהנתה איראן, ככל הנראה, גם מיידע פקיסטני, אך גם בתחומים אחרים, ובמיוחד בכל הקשור למגזר הנפט, זקוקה איראן ליידע זר, ובמיוחד ידע מערבי, כדי לשפר את הפעלת המערכות הכלכליות ולהגביר את התפוקה, על מנת לספק את הביקוש הגובר.

פגיעותה של איראן בתחום הנפט עשויה אף להחמיר. איראן חייבת להשקיע בתעשיית האנרגיה שלה כ-10 מיליארד דולר מידי שנה כדי לשמור על התפוקה הנוכחית משדות הנפט. בפועל איראן מוציאה רק כשליש מסכום זה. על כן הודיע שר הנפט האיראני, קאזם ואזירי חמנה בספטמבר 2006 שתפוקת הנפט של ארצו תרד ב-13% מידי שנה – אלא אם כן תגדל ההשקעה בתשתית האנרגיה. ישנן תחזיות הצופות את הצטמצמותו של הנפט האיראני לאפס עד 2015. יש לציין כי כיום מחצית מהכנסותיה של ממשלת איראן מקורה מייצוא זה הצפוי להידלדל באורח דרמטי. במקביל נאלצה ממשלת איראן להגדיל את תקציב המדינה בשנים האחרונות כדי לכסות את הוצאותיה הגדלות, כולל סובסידיות.

אף אם נסיר מעל הפרק את האפשרות של מניעת יצוא נפט איראני, בשל ההשלכות הצפויות מכך על מחירי הנפט בעולם כיום, הרי שמרכיבי הפגיעות הכלכלית של איראן קלים יחסית לניצול לצורך הפעלת לחצים. זאת בתנאי שמושגת הסכמה בינ"ל רחבה, הכוללת את שותפות הסחר העיקריות של איראן. מטבע הדברים אפשרות הפעולה בדרך זו מעוררת עניין במערכת הבינ"ל, אולם אליה וקוצים לרוב בה:

א. המערכת הבינ"ל פועלת בתחום זה בזהירות רבה מתוך חשש, הגובל בחרדה, שמא צעדים חריפים מדי ייצרו אפקט בומרנג ויגרמו לעליה נוספת במחירי הנפט. זאת למרות שהתלות

הכלכלית של העולם בקשרים הכלכליים עם איראן פחותה בהרבה ממידת התלות האיראנית בעולם.

ב. הגורמים הבינ"ל נזהרים מאד שמא פעולותיהם תפגענה באוכלוסיה האיראנית ולא תהיינה ממוקדות במשטר או באותם גורמים המעורבים ישירות בתכנית הגרעין. ברקע לכך עומדת גישה מוסרנית הגורסת כי אין הצדקה לגרום סבל למי שאינם אחראיים ישירות לפעילות שבגינה מופעלות הסנקציות, כמו גם דאגה שמא סנקציות שיפגעו באוכלוסיה ישרתו את המשטר במאמציו לגייס תמיכה ציבורית רחבה במדיניותו המתריסה, משום שהן יוצגו על ידו כהוכחה לקיומה של מזימה הבינ"ל נגד איראן והאסלאם וכעדות לאכזריותו של המערב, ויצדיקו באופן זה המאבק נגדו ואת הדבקות במאמץ להשיג נשק גרעיני.

ג. שום גורם איננו שש לוותר על הזדמנות לרווח כלכלי וליצירת אפשרויות תעסוקה בארצו, להוציא אולי מקרים בהם מדובר בפעילות המסייעת ישירות ובאופן ברור לתכנית הגרעין. גם כאשר מתקבלת החלטה להטיל סנקציות, קיים חשש שגורמים פרטיים יחפשו וימצאו דרכים לעקוף אותן.

ד. מכיוון שעצם קבלת החלטה על סנקציות משמעותיות ובהמשך מידת האפקטיביות של מימושן תלויים ביצירת קונצנזוס בינ"ל רחב ויציב, הרי שלאותם גורמים שאינם מעוניינים בנקיטת צעדים חריפים נגד איראן מסיבות מדיניות, דוגמת רוסיה, סין ואפילו אירופה, יש אפשרות למנוע אימוץ החלטות משמעותיות ולסכל את ביצוען האפקטיבי.

ה. איראן עשויה לנסות ולקזז חלק מהפגיעה הכלכלית בה, ע"י סיבסוד כבד של תעשיות מחליפות יבוא, גם אם כדאיותן הכלכלית מוטלת בספק, והשקעה בפיתוח אפיקי יבוא והשקעות עוקפי סנקציות, גם אם משמעות הדבר ייקור משמעותי של המוצרים והשירותים המיובאים. יתרות המט"ח האיראניות יאפשרו מימון של מדיניות כזו לאורך זמן רב יחסית. בפועל, אחמדי נג'אד כבר מנסה לקדם מדיניות כזו, תחת הכותרת של "הסתפקות בעצמנו" (self sufficiency), או בפרסית "ח'ודכפאאי". כצפוי, מדיניות זו מערערת את ביטחון הציבור בכלכלה, מעודדת בריחת הון ומגבירה את התסיסה בקרב הפועלים, משום שהיא פוגעת בטווח הקצר בתעשייה הזקוקה

לייבוא מכונות וחומרי גלם, אולם בטווח הארוך היא עשויה להקל על איראן להתמודד עם חרם כלכלי, אם אכן יוטל עליה.

גם בחינה היסטורית של מידת האפקטיביות של סנקציות כלכליות, שתמיד סבלו מהבעיות שצוינו לעיל, מלמדת שאין בהן כשלעצמן די כדי להביא לשינוי עמדות של משטרים הנחושים להתמיד במדיניות בעייתית, במיוחד כאשר אלה הופכים את הסבל של האוכלוסיה למנוף לשחיקת הסנקציות ולהגברת התמיכה מבית במדיניותם. כשלוך הסנקציות על עיראק, שנעקפו כל העת ע"י משטר צדאם שזכה לשיתוף פעולה מצד מדינות וחברות בינ"ל רבות, הוא אולי העדות הטובה ביותר לכך.

לסיכום עניין זה יש לקבוע, כי למרות שבתחום הכלכלי סובלת איראן מפגיעות ניכרות, הסיכוי שניתן יהיה לנצל פגיעות זו באורח אפקטיבי כדי לשכנע את המשטר האיראני לשנות את מדיניותו היא נמוכה. מניעת ייצוא תזקימס ואיסור פעילות של בנקים איראניים בחו"ל עשויים להיות הצעדים האפקטיביים ביותר, אך הסיכוי לגיבוש הסכמה בינ"ל מלאה ויציבה על מימושם אינו גבוה. קיימת אפשרות לסנקציות מצד חלק מהקהילה הבינ"ל, קרי קואליציה של החפצים בפעולה, אך אלה תהיינה מן הסתם פחות משמעותיות וחלק ניכר מהסייגים שצוינו לעיל יהיו רלבנטיים גם לגביהן. המדינה היחידה שהטילה סנקציות משל עצמה על איראן מזה שנים היתה ארה"ב, אבל האמריקנים לא ויתרו למעשה על דבר בהקשר זה, מכיוון שמלכתחילה לא היו להם קשרים כלכליים עם איראן מאז המהפכה האסלאמית. החוק האמריקני, שעל בסיסו מופעלות הסנקציות נגד איראן (ILSA, שהפך מאוחר יותר ל-IFSA), מתיר אומנם הטלת סנקציות גם נגד חברות לא אמריקניות המשקיעות בפיתוח משק הנפט האיראני, אך סנקציות אלה לא הופעלו הלכה למעשה מעולם, נוכח התנגדות מדינות אירופה לכך ומכיוון שהממשלים השונים ביקשו פטור (WAIVER) מהפעלתן בטענה שהדבר אינו עולה בקנה אחד עם האינטרסים הלאומיים של ארה"ב. לאחרונה הועלתה האפשרות של סנקציות חד צדדיות מצד ארגונים פיננסיים גדולים, דוגמת קרנות הפנסיה האמריקניות, שהחליטו להימנע מהשקעה בפרוייקטים הקשורים לאיראן, או חלק ממדינות אירופה שאימצו הגבלות על הקשרים הכלכליים עם איראן. ברור שלצעדים מסוג זה יש השפעה פסיכולוגית על האיראנים, אבל יכולתם להביא את איראן לשנות את מדיניותה בתחום הגרעין מוטלת בספק.

תחום הפגיעות השני מבחינת מידת הבולטות שלו הוא היציבות הפנימית. אין ספק שאיראן פגיעה בהקשר זה, נוכח ההתנגדות של חלקים גדולים באוכלוסיה למרכיבים מרכזיים במדיניות הפנים של המשטר והביקורת על חלק ממרכיבי מדיניות החוץ שלו. חלק גדול מהציבור האיראני איננו תומך בהגבלות על חירויות הפרט, בדגש על ההגבלות בתחומי הלבוש וקוד ההתנהגות במרחב הציבורי, וממורמר בשל הקושי להשיג את תוצרי התרבות המערבית; חלקים לא מבוטלים בציבור זועמים על המדיניות הכלכלית שאיננה מצליחה למנף את ההכנסות העצומות מנפט להאצת הצמיחה ולהעלאת רמת החיים; אחרים יוצאים חוצץ נגד אפלייתן של קבוצות אתניות דוגמת הבלוצ'יים או הערבים בח'וזיסטאן וקיימים גם מגזרים בחברה, דוגמת הסטודנטים, סוחרי הבזאר, המורים, הפועלים או העובדים במגזר הנפט, שבקרוב ניכרת תסיסה מדי פעם. מתחים קיימים כמובן גם בחוגים הפוליטיים, כאשר הגורמים הפרגמטים יותר, שנדחקו ממוסדות השלטון, מקווים לחולל שינוי במגמת ההיחלשות שלהם, המהגרים מקרב מתנגדי המשטר מנהלים נגדו מלחמת תעמולה ואילו ארגון האופוזיציה הקיצוני, "מג'אהדין חלק", שמידת הדאגה שהוא מעורר בקרב המשטר פחתה לאחרונה, מעדיף לנקוט בטרור כדי להחליש את המשטר, כאשר מבית מתארגנים גורמי טרור סוניים מקומיים, ובהם ארגון "גינד אללה" בגבול פקיסטן. כאמור, גם מדיניות החוץ היא מושא לביקורת, כולל הפזרנות בה מועברים כספים לידי גורמים פלסטיניים והתמיכה הקיצונית של איראן בחיסול ישראל ובהכחשת השואה, הנתפסים כבאים על חשבון האינטרסים האיראניים.

למרות הפגיעות בתחום זה, קשה לראות כיצד ניתן להשיג באמצעות פעילות מול הזירה הפנימית את היעדים המיוחלים. ראשית, הציבור האיראני הפנים את לקחי המהפכה, בכל הקשור לחוסר היציבות שהתעורר בעקבותיה ולניסיון הזהיר והכושל של ח'אתמי לשנות את המצב. יש לו מעט מאד געגועים לאי הסדר שקריאת תגר על המשטר עלולה לעורר, וכל עוד המשטר איננו מפקח בקפדנות על חיי הפרט שלא ברשות הרבים, הוא מתנהג כמי שמעדיף את הבעייתיות המוכרת על פני חוסר הוודאות והחשש מפגיעה בסדר הציבורי, העלולים לאפיין את המצב בעקבות עימות עם המשטר סביב סוגית הגרעין. יתר על כן, הוא רואה בהתקדמות בתכנית הגרעין הישג לאומי מוצדק וראוי וגם אם קיימים חילוקי דעות באשר לדרך הנכונה בה יש לנהוג מול המערכת הבינ"ל בתחום זה, הרי שכל עוד התגובה הבינ"ל להמשך הפרויקט איננה גורמת לציבור סבל ואיננה כוללת תקיפה של אתרי הגרעין תוך הסבת נזק לאוכלוסיה, הוא נוטה לתמוך במדיניות הגרעין של המשטר (זו מוצגת בפניו כמיועדת לצורכי שלום והשגת יוקרה לאומית באמצעות שליטה

בטכנולוגיה מתקדמת, אך ברור גם לו כי בפועל תכליתה להשיג נשק גרעיני). בנוסף יש בו מעט מאד אמונה ביכולתו לעמוד בהצלחה בעימות חזיתי עם זרועות הביטחון של המשטר, או עם שיטת השלטון של המשטר האסלאמי. לפיכך, הציבור האיראני המפולג איננו כלי אפקטיבי לבלימת תכנית הגרעין של איראן.

ברור אמנם שסיוע לגורמים באיראן המצדדים ברפורמה נרחבת הוא רב חשיבות בראיה ארוכת טווח, אך ספק אם ניתן יהיה להשפיע על יציבות המשטר במסגרת התקופה הקצרה יחסית שנותרה עד השלמת פרויקט הגרעין (מספר שנים) ולא כל שכן עד שאיראן תחצה את אחרון הספים הטכנולוגיים העומדים בפניה, היכולת להעשיר אורניום בצנטריפוגות (מספר חדשים, אם לא למטה מזה).

דווקא התחום הצבאי הוא זה שבו סובלת איראן מהפגיעות הרבה ביותר. תעשיית הנשק האיראני היא אמנם די מרשימה במונחים של מדינות מתפתחות, אך הכוחות המזויינים של איראן, הכוללים את הצבא הסדיר ואת הצבא של "משמרות המהפכה", מצוידים בסה"כ בנשק מיושן, למרות שבידי "משמרות המהפכה" נשק אסטרטגי וטכניקות לחימה המפצים במידה מסוימת על חולשותיהם ועל אף הנכונות של רוסיה לספק לאיראן מערכות מתקדמות לצורכי הגנה אווירית. מערכות אלה מסוגלות לספק הגנה נקודתית סבירה, אך לא יהיה בהן די, כדי להבטיח הגנה מערכתית ומקפת למערך הנשק האסטרטגי, בעל הפריסה הרחבה, ולא כל שכן הגנה מרחבית לאיראן כולה.

יודגש, כי גם בכל הקשור לנשק אסטרטגי, המאפשר הקרנת כוח אל מעבר לגבולותיה, סובלת איראן לפי שעה מחוסר יתירות, המדגיש את פגיעותה. טילי הקרקע-קרקע מהסוגים שהאב-3 ו-25-BM, ראש החנית של מערך זה, מסוגלים אמנם לפגוע במטרות בישראל, ויתכן אף במרכז אירופה, אך כמות המשגרים והטילים שבידי איראן מוגבלת. בעקבות מלחמת לבנון השנייה, נפגעה גם יכולתה לסמוך באותה מידה של ביטחון על כך שתוכל, באמצעות "חזבאללה", להשתמש בשטחה של לבנון כמעין נושאת מטוסים יבשתית איראנית, שממנה ניתן לפגוע בישראל. עם זאת בידי איראן יכולת לא מבוטלת לפגוע בשכנותיה באמצעות טילים לטווח קצר יחסית, אך בעלי רמת דיוק גבוהה יותר מזו של הטילים ארוכי הטווח. מטרות אמריקניות בעיראק ויעדים אסטרטגיים במדינות חצי האי ערב, ובראשן סעודיה, עשויים להיות הנפגעים העיקריים מיכולת

זו. כמו כן איראן מאיימת באופן מפורש ובמשתמע, כי תבצע פיגועי טרור ברחבי העולם אם תותקף, והיא אכן מתחזקת יכולות המיועדות לצורך זה.

לסיכום עניין זה ניתן לומר, כי הקושי של איראן להגן על עצמה מפני תקיפה צבאית הוא נקודת תורפה מרכזית שלה. כדי לחפות על חולשה זו ולהקהות את משמעויותיה מנסה איראן- בצד המאמץ לשפר את יכולת ההגנה שלה - לפתח מימד של הרתעה המושתתת על יכולת לפגוע בשכנותיה, בישראל וביעדים ברחבי העולם באמצעות טילים וטרור ועל רטוריקה של הפחדה המדגישה כי רציונל הפעולה של איראן הוא חסר מעצורים. מידת האפקטיביות של ההרתעה האיראנית נקבעת כתמיד ע"י הגורמים מולם היא מופעלת. לפיכך, אם יסתבר שהניסיונות לשכנע את איראן לוותר על פרויקט הגרעין באמצעות מיצוי נקודות התורפה האחרות לא הניבו פרי, יהיה על המערב, בראשות ארה"ב, על ישראל ועל מדינות המפרץ להחליט אם הן מעדיפות להתמודד עם הסיכונים הכרוכים בתקיפת איראן או עם אלה הנובעים מהתגרענותה של איראן.

תכנית הגרעין היא מרחב פגיעות איראני העומד בפני עצמו. התכנית נועדה לאפשר לאיראן להפעיל מעגל דלק גרעיני מלא, הן על בסיס העשרת אורניום בצנטריפוגות והן על בסיס פלוטוגני. בשני האפיקים מדובר בתהליכים טוריים, כך שדי באי קיומו של שלב אחד בתהליך כדי למנוע את קיום התהליך כולו. אפיק האורניום המועשר הוא הנתיב הקריטי להשלמת התכנית, הן משום שהוא מתקדם יותר מהאפיק הפלוטוגני והן משום שבו מידת התלות בסיוע חיצוני בידע ובחומרים קטנה מאד בשלב הנוכחי. בפועל איראן שולטת כיום בכל הטכנולוגיות הנדרשות במסלול העשרת האורניום להוציא ההעשרה בצנטריפוגות. היא כורה אורניום, מעבדת אותו ל"עוגה צהובה" וממירה אותה לחומר מוצא להעשרה (UF6). כיום יש כבר ברשותה כ-250 טון של UF6 העשויים להספיק לכ-8 פצצות אטום. מכאן עולה שהסיכויים שמניעת סיוע זר לפרויקט זה, שהיא חיונית כשלעצמה, תגרום לעצירת הפרויקט היא נמוכה מאד בשלב הנוכחי.

פגיעות התכנית לפעולה צבאית פוחתת גם היא ככל שהזמן חולף, הודות להתקדמות הטכנולוגית, להתקדמות בהפקת חומרי הגלם ותוצרי הביניים ולשיפור המיגון של מרכיבי התכנית, ובראשם מתקן ההעשרה התת-קרקעי בנתנו. עם זאת בהינתן מודיעין איכותי ועליונות אווירית עדיין ניתן לפגוע קשות בתשתית הגרעינית של איראן. איראן מודעת לקושי הצפוי לה במניעת עליונות אווירית מאלה העלולים לנסות לפגוע באתרי הגרעין שלה, וגם למידת החדירה המודיעינית

לתכנית, עליה היא יכולה ללמוד מהגילויים החוזרים ונשנים של האופוזיציה הגולה לגבי המתרחש בתכנית. ההדגשה החוזרת ונשנית שאין מדובר במקרה הדומה לתקיפת הכור העיראקי "אוסיראק" ב-1981 היא אמנם נכונה מסיבות רבות, ובכלל זה משום שתכנית הגרעין האיראנית מבוזרת בין אתרים רבים, אך אין להסיק מכך שפגיעה בכל אחד מהאתרים איננה משמעותית או שמספרם הוא כה רב עד כי אין טעם לנסות ולפגוע בהם. בסה"כ מדובר במשימה שחילות אויר מערביים מתקדמים צריכים ואמורים להיות מסוגלים לבצע. פגיעותה של איראן בתחום הצבאי צריכה להטריד את איראן בהקשר זה משום שאם תגיב בחומרה על פגיעה בה היא מסתכנת בתגובה צבאית רחבה, שתחרוג מהתחום הגרעיני ואשר בסופו של יום תהיה הרת אסון לאיראן לאין שיעור יותר מכפי שתהיה מסוכנת עבור אותם גורמים העשויים להשתתף בפעולה כזו.

התחום המדיני מצטייר כאחד התחומים שבהם הפוטנציאל לפגיעות איראנית הוא המשמעותי ביותר. ההחלטה האיראנית להמשיך ולהתקדם בתכנית גם לאחר שנחשפה מבטאת, בין היתר, הערכה כי המערב יירתע מלפעול צבאית נגד התכנית וכי רוסיה וסין ימנעו מהלכים מדיניים מרחיקי לכת נגד איראן ויבלמו ניסיון להשיג לגיטימציה בינ"ל לפעולה צבאית. לכאורה, תקפותה של הערכה זו נפגעה במקצת נוכח הסכמתן של רוסיה וסין לאפשר סנקציות בינ"ל על איראן בשל אי עמידתה בדרישות האו"ם, אך נראה כי האיראנים מעריכים כי מדובר בהקרבה חסרת משמעות שתכליתה לשפר את יכולתן של השתיים למנוע סנקציות של ממש.

אולם הערכה זו עלולה להסתבר כמוטעית. ארה"ב וישראל כבר הוכיחו מספר פעמים כי הריסון, האיפוק וההססנות, המאפיינים אותן לאורך פרקי זמן ממושכים, אינם מלמדים כיצד הן תפעלנה בשעה שהאתגר הניצב מולן נתפס בראייתן כבלתי נסבל. צדאם טעה בהערכת התגובה האמריקנית הן ב-1991 והן ב-2002-2003. ערפאת טעה בהערכת התגובה הישראלית ערב מבצע "חומת מגן" ונצראללה אף הודה כי טעה לחלוטין בהערכת התגובה הישראלית במלחמת לבנון השנייה. שגיאות אלה נובעות הן מהשימוש המוטעה בשיטת האינדוקציה כדי להעריך התנהגות אנושית והן מההנחה המוטעית כי המערב איבד את הרצון להילחם על ערכיו ועל ביטחונו. מכל מקום, אם יסתבר כי המערב אכן רואה באיום האיראני בעיה הניצבת בראש סדר היום שלו וכתוצאה מכך יתבע מרוסיה להחליט באיזה צד של המתרס היא נמצאת, האיראנים עלולים לגלות להפתעתם שהמשענת הרוסית עליה הטילו את יהבם היא משענת קנה רצוף. בתרחיש נוסף הם עלולים לגלות כי ארה"ב או ישראל יחליטו לפעול נגדם, למרות הססנותן, גם בלי שהשיגו

לגיטימציה בינ"ל לכך. זאת מתוך הכרה בכך שאיראן גרעינית היא מציאות שאי אפשר להשלים איתה, כפי שחוזר ואומר הנשיא בוש, ושהמשך עיכוב הפעולה מתוך המתנה להחלטה מתאימה במועצת הביטחון משמעותה קבלת כללי משחק הנותנים לרוסיה ולסין כוח בלתי פרופורציונאלי למעמדן האמיתי בהקשר זה והופכים את מועצת הביטחון לגוף שבכוחו למנוע מהן לדאוג לביטחונן ולאינטרסיהן כראוי. האיראנים גם עלולים לגלות כי מפגש האינטרסים בין ארה"ב, ישראל ומדינות ערב המודאגות מההתעצמות האיראנית עלול לחרוג אל מעבר לניסיונות עקרים להגיע לפתרון מדיני לסכסוך הישראלי פלסטיני ולעסוק בשיתוף פעולה מעשי בכל הקשור לדרכי ההתמודדות עם האיום האיראני הגובר.

במצב כזה כל מרכיבי הפגיעות האחרים, ובראשם הפגיעות בתחום הצבאי והפגיעות של תכנית הגרעין עצמה יהפכו למשמעותיים יותר ולרלבנטיים יותר לשימוש ככלים לעצירת התכנית.

בחינת הסנקציות שהפעילה המערכת הבינ"ל עד כה נגד איראן מלמדת, כי הן רכות במיוחד, ומתרכזות בתכנית הגרעין עצמה. החלטת מועבי"ט 1747 הרחיבה אמנם ופירטה את רשימת הגורמים האיראניים המעורבים בפרוייקט הגרעין ויצרה בסיס טוב יותר להפעלת הסנקציות שכבר הופעלו נגד תעשית הגרעין האיראנית על פי החלטה 1737, אולם הסייגים המופיעים בהחלטה בכל הנוגע לתחומים בהם קיימת פגיעות איראנית משמעותית מלמדים עד כמה הצליחו רוסיה וסין למנוע אימוץ צעדים חריפים נגד איראן. כך למשל בפסקה 6, העוסקת בייצוא נשק לאיראן, אין איסור מפורש לייצא לה נשק אלא רק קריאה לכל המדינות לנהוג בערנות ובריסון (exercise vigilance and restraint) בכל הקשור למכירה, אספקה או העברה של נשק לאיראן. ההחלטה אף מדהימה בהדגשת חוסר הרלבנטיות שלה משום שהיא טורחת לפרט לגבי אלו אמצעי לחימה נקראות המדינות להפעיל ריסון זה וראה זה פלא – דווקא אמצעי הגנה אווירית, מרכיב הרכש הצבאי הבעייתי ביותר אותו מקבלת איראן מרוסיה, נשמט מהרשימה. גם בסעיף 7 בו נקראים (אך לא מחוייבים) מדינות וארגונים פיננסיים להימנע ממתן סיוע כספי ומלווים חדשים לאיראן, אין המדובר בפגיעה בסיוע אליו כבר התחייבו גופים אלה, ובכל מקרה ההגבלה אינה חלה על סיוע לצרכים הומניטריים או לפיתוח. בכך מרוקנת ההחלטה את הסעיף הזה מכל תוכן ממשי. ההחלטה לאסור רכישת אמל"ח מאיראן היא כמובן לצורכי הפרוטוקול בלבד, שכן ברור שסוריה "חמא"ס" ו"חזבאללה" לא יפסיקו בגינה להסתייע באיראן בתחום הצבאי.

בקיצור, הסנקציות שננקטו עד כה מעידות יותר על אזלת ידה של המערכת הבינ"ל מאשר על התגייסותה למאבק אמיתי נגד הגרעין האיראני. אלה המצדדים בהן יכולים כמובן לטעון שמדובר בהשג משמעותי בהתחשב בגובה המכשולים עליהם היתה צריכה מדיניות הסנקציות להתגבר, וכי אלה מהלכים ראשוניים בנתיב מדורג, ומשהסכימו רוסיה, סין והאירופים עם העיקרון של הטלת סנקציות יהיה להן קשה לבלום את המשך הטיפול במעלה, וכי קצב החרפת הסנקציות בעתיד יהיה מהיר יותר. אשרי המאמין! בפועל נראה שהגורמים המקדמים מדיניות זו מחוייבים להציגה כבעלת סיכויי הצלחה גם אם הם מודעים לכך שסיכוייה לשכנע את איראן לנטוש את תכנית הגרעין שלה קלושים.

עלינו לזכור כי זמן רב חולף בין הפעלת עיצומים כלכליים לבין השפעה של ממש. על פי הערכה של מנכ"ל IAEA מוחמד אל ברדאי מיוני 2007 "איראן מאיצה את יכולת ההעשרה שלה". בתחילת פברואר 2007 דיווח IAEA שאיראן מפעילה רק 328 צנטריפוגות להעשרת אורניום אך במאי 2007 כבר דיווח הארגון על 1,312 צנטריפוגות. זאת כאשר הערכה פנימית של הארגון הצביעה על צפי של 8,000 צנטריפוגות עד סוף השנה.

הם מתעלמים מבעיית לוחות הזמנים, קרי מכך ששעון החול הטכנולוגי של התכנית קרוב כל כך לסיום עד כי אין כמעט כל סיכוי למנוע מאיראן בשיטה זו את חציית המכשול הטכנולוגי האחרון בדרך להשגת שליטה בכל המרכיבים הטכנולוגיים הדרושים לייצור נשק גרעיני, ומתרכזים בהצגת התשומות שהם משקיעים ביצירת אילוצים על ההתקדמות האיראנית, ובראשן החלטות מועצת הביטחון, במקום לנסות לייצר תפוקות, קרי למנוע בפועל את המשך הצעידה האיראנית לקראת נשק גרעיני.

ובכן, מה צריך לעשות כדי לשכנע את איראן לוותר על תכנית הגרעין שלה. מה שנדרש לשם כך הוא לחדד בפני ההנהגה האיראנית את המתח שבין המשך התכנית לבין שרידות המהפכה האיסלאמית באיראן. אם תכליתו של הפרויקט הוא לקדם את איראן לעבר מעמד של מעצמה עולמית ולהאדיר את יוקרתו של המשטר המהפכני מבית ובעולם האיסלאמי, יש להבהיר למשטר שהמשך התכנית הגרעינית יהפוך לבומרנג מבחינתו ויהיה הגורם העיקרי לנפילתו. כדי להשיג יעד זה על המערכת הבינ"ל לא רק לאמץ סנקציות משמעותיות הרבה יותר מול נקודות התורפה והפגיעות של איראן בתחומי הכלכלה, יציבות הפנים, הצבא והגרעין, כפי שתוארו לעיל, אלא

לדחוק את רוסיה לפינה ולחייב אותה להכריע באיזה צד של המערכה הזו היא נמצאת. אך גם בכל אלה אין די, כפי שעולה מהניתוח עד כה. אלה תנאים הכרחיים, אך לא מספיקים. כדי שסנקציות משמעותיות תהיינה אפקטיביות ותחדדנה באמת את הדילמה של המשטר, הן חייבות להיות מלוות באיום אמין בהפעלת כח צבאי נגד תכנית הגרעין ובמידת הצורך גם נגד יעדים נוספים באיראן. אמינות בהקשר זה פירושה מוכנות ונכונות להפעלת כוח צבאי, אם הסנקציות לא יניבו את התוצאה המיוחלת. דווקא איום אמין כזה כעת הוא בעל הסיכוי הטוב ביותר לחסוך את הצורך להתעמת בעתיד עם איראן גרעינית ואולי אף לחסוך את הצורך להתמודד כיום עם איראן הקרובה לנשק גרעיני. כבר למדנו במקרים של גרמניה הנאצית, בן לאדן, "חזבאללה" ו"חמא"ס" שהימנעות מאיום צבאי אמין במועד היא מתכון בדוק לאסונות ולמלחמות המנוהלות בתנאים קשים, ומתקיפת הכור בעיראק ב-81' למדנו כמה חשוב ליצור איום כזה ואף לממשו אם אין מנוס מכך. האם הפקנו מכך לקחים?